

A Comparison of U.S. Health Diplomacy in Combating COVID-19 During the Trump and Biden Eras

Mohadaseh Nafari¹ | Kiumars Farahbakhsh² | Elham Fathi³

3

Vol. 2
Spring 2024

Abstract

Health diplomacy has been on the agenda of governments' foreign policies for over a century. Health diplomacy helps countries create more opportunities to achieve national interests by building soft power. The U.S. is among the countries that have always been active in health diplomacy and has had a prominent and influential presence in international forums, such as the World Health Organization. The aim of this article is to compare U.S. health diplomacy during the Trump and Biden administrations to provide a better and more precise analysis of U.S. foreign policy. The main question of the article is: What are the most important similarities and differences between U.S. health diplomacy during the Trump and Biden administrations? To answer this question, a comparative method was used, and the data were collected through library research. The findings of the study showed that Biden's health diplomacy differed from Trump's health diplomacy in four areas: the U.S. strategy in combating diseases, participation in disease treatment (vaccine distribution, etc.), multilateralism instead of unilateralism, and the U.S.'s performance in improving global health security infrastructure in the long term. Overall, it can be said that abandoning the unilateralism pursued by Trump on the global stage and engaging with allies and international institutions is the most significant difference between Biden's and Trump's health diplomacy. Despite these differences, both presidents had similarities in the following policies: prioritizing the health of American citizens over other countries, imposing financial and medical restrictions on governments opposed to and critical of the U.S., reducing the cost of prescription drugs, enforcing anti-monopoly laws, and continuing the national social insurance program.

Keywords: Health Diplomacy, COVID-19, U.S. Foreign Policy, World Health Organization

Research Paper

Received:
15 March 2024

Revised:
22 May 2024

Accepted:
22 July 2024

Published:
21 June 2024

P.P: 43-70

1. Corresponding Author: Master's student in family counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. Nafari.mohadaseh@gmail.com
2. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Hazrat Masoumeh University, Qom, Iran.

Cite this Paper: Nafari'M & Farahbakhsh' K, Fathi'E. A Comparison of U.S. Health Diplomacy in Combating COVID-19 During the Trump and Biden Eras. *Population and Development*, 3(2), 43–70.

Publisher: Imam Hussein University

© **Authors**

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

9

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۹
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۱/۲۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۳۱
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۴/۰۱
صص: ۷۰-۴۳

تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش کیفی

محدثه نفری^۱ | کیومرث فرحبخش^۲ | الهام فتاحی^۳

چکیده

امروزه جامعه ایران، جامعه‌ای در حال گذار است. از جمله ویژگی‌های جوامع در حال گذار تفاوت‌های نسلی و شکاف نسلی است که چالش‌هایی را برای جامعه و خانواده به همراه می‌آورد. هدف از پژوهش حاضر بررسی پدیدارشناسانه نحوه مواجهه والدین با پدیده شکاف نزدیک و شناسایی تفاوت‌هایی نسبی در خانواده‌های ایرانی بوده است. پژوهشگر در این مطالعه با استفاده از روش پدیدارشناسی و از طریق انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۱۲ نفر والدین دارای فرزندان ۱۸ تا ۲۴ سال، تجربه زیسته خانواده‌ها را جمع‌آوری کرده است. نتایج به‌دست‌آمده پس از تحلیل ۷ مرحله‌ای مصاحبه‌ها نشان داد: نسل والدین و فرزندان تفاوت‌های بسیاری در ویژگی‌های شخصیتی، تعاملات، تفریحات، مسائل مالی و اقتصادی، ارزش‌ها و عقاید و مسائل مربوط به ازدواج را تجربه می‌کنند. رفتارهای والدین در مواجهه با شکاف نسلی نیز به دو درون‌مایه اصلی؛ عملکرد مثبت و عملکرد منفی تقسیم شده‌اند. رفتارهایی از جمله؛ گفتگو، ایجاد تفریحات مشترک، اتخاذ موضع برابر، پذیرش، گشودگی، ایجاد اتحاد خانوادگی و غیره منجر به کاهش شکاف نسلی شده است و رفتارهایی از جمله؛ مقایسه کردن، قهر و قطع ارتباط، پرخاشگری‌های فیزیکی و کلامی، اجبار و غیره بر شکاف نسلی تأثیر منفی دارد. اگر والدین بتوانند از رفتارهای منفی در مواجهه با تفاوت‌های نسلی دست برداشته و رفتارهای مثبت را جایگزین آنها کنند دو نسل در خانواده می‌توانند در سایه آگاهی و پذیرش تفاوت‌های نسلی، تعاملی سازنده داشته باشد و از چالش‌های ناشی از شکاف نسلی در امان بماند.

کلیدواژه‌ها: شکاف نسلی، تفاوت‌های نسلی، پدیدارشناختی، خانواده، نحوه مواجهه خانواده.

۱. نویسنده مسئول: دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
Nafari.mohadaseh@gmail.com

۲. استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

۳. استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه حضرت معصومه، قم، ایران

استناد: نفری، محدثه؛ فرحبخش، کیومرث؛ فتاحی، الهام. تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش کیفی، ۳(۲)، ۷۰-۴۳.

© نویسنده‌گان

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

خانواده نخستین بستری است که افراد از بدو تولد در آن حضور می‌یابند. کانونی که تمام نیازهای عاطفی، زیستی و روانی افراد را پاسخ می‌دهد، در تمامی ابعاد از فرد حمایت می‌نماید و نقش ویژه‌ای در سلامت افراد و جامعه، حفظ و انتقال ارزش‌های اساسی اجتماعی و فرهنگی، ایفا می‌کند (چنتریو و موآل^۱، ۲۰۲۲). اما امروزه خانواده‌ها با تغییرات گسترده‌ای روبه‌رو شده‌اند تغییراتی که به واسطه عوامل گوناگونی مانند افزایش تکنولوژی، برنامه جهانی شدن، افزایش آگاهی و رفاه در سراسر جهان روی داده است و جوامع گوناگونی را با مجموعه مسائل پیچیده‌ای در تغییر و دگرگونی زندگی خانوادگی روبرو ساخته است (گیدنز، ۱۳۹۴).

این تغییرات هم از نظر گستره و شدت به نحوی است که موجب جدا شدن دو نسل والدین و فرزندان از یکدیگر شده است. نسل‌هایی که پیش از این در بستر خانواده به تعامل و همزیستی سالم می‌پرداخت اکنون به واسطه تحولات پیش آمده، تفاوت‌های بسیاری را تجربه می‌کنند که در برخی از موارد به تعارض بین دو نسل والدین و فرزندان نیز ختم می‌گردد. تعارضات و تفاوت‌های میان والدین و فرزندان در اصطلاح "شکاف نسلی"^۲ خوانده می‌شود و به معنای وجود تفاوت‌های دانشی، گرایشی و رفتاری بین دو نسل جوانان و بزرگسالان است. که موجب روبرو شدن خانواده‌ها با چالش‌های زیاد و به خطر افتادن سلامت خانواده‌ها شده است چراکه نسل فرزندان خواستار تغییر روابط، ارزش‌ها و الگوی‌های رفتاری خود با والدین هستند. درحالی‌که والدین باتکیه بر شرایط تربیتی و ارزشی خود خواستار پابندی فرزندان به سبک زندگی سنتی هستند (شالچی و کلاهی، ۱۳۹۷).

شکاف نسلی ارزش‌های بسیاری را نیز دستخوش تغییر کرده است ارزش‌هایی که گاهی از اساسی‌ترین ارزش‌های خانواده اند به عنوان نمونه می‌توان به نگرش نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده، فرزند داشتن و طلاق اشاره نمود. نسل جوان کمتر از نسل والدین تمایل به ازدواج به صورت رابطه‌ای همیشگی و پایدار دارد و تکثرگرایی، عدم تعهد، سیالیت در عشق و صمیمیت از جمله ویژگی‌های نسلی شناخته شده ایست که موجب به وجود آمدن این تفاوت نسلی شده است (سهراب زاده، پرنیان، نیازی، خواجه نوری و صادقی، ۱۳۹۸). طلاق نیز از جمله مهم‌ترین

1. Chantreau & Moal
2. Generation gap

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خانواده‌های معاصر است. افزایش خیره‌کننده طلاق در جوامع امروزی موجب شده است که متفکران اجتماعی از واژه عصر طلاق استفاده کنند. در جامعه ایران نیز نگرش نسبت به طلاق در نسل جوانان بسیار مثبت‌تر و موافق‌تر از نسل والدین است (بگی و حسینی، ۱۴۰۰) و پژوهشگران بر این باورند که نگرش مثبت نسبت به طلاق می‌تواند منجر به کاهش کیفیت زندگی زناشویی و وقوع طلاق داشته باشد (روتالو و همکاران، ۲۰۱۶). حرکت به سوی برابری جنسیتی و ارزش‌های مدرن خانواده نیز از جمله تفاوت‌های نسلی دیگری است که شناسایی شده‌اند (مجلس آذر و غفاری و ناطقی، ۱۴۰۰).

از جمله دیگر ارزش‌های تغییر یافته به واسطه شکاف نسلی می‌توان به ارزش‌های دینی اشاره نمود. نسل فرزندان پای‌بندی کمتری به ارزش‌های معنوی و دینی از خود نشان می‌دهند و به انجام اعمال عبادی یا معنوی تمایل کمتری را نشان می‌دهند (مجلس آذر و غفاری و ناطقی، ۱۴۰۰) که مسئله با توجه به فرهنگی دینی حاکم بر خانواده‌های ایرانی موجب تعارضات خانوادگی نیز گشته است (بختیاری و نصیری، ۱۳۹۸). نتایج حاصل از بررسی وضعیت شکاف نسلی نشان می‌دهد که جوانان نسبت به نسل‌های پیش از خود گرایش بیشتری به ارزش‌های نوگرایانه دارد. معیارهای داور اخلاقی آنها در جهت توجیه برخی رفتارها که در فرهنگ سنتی مطرود تلقی می‌شود، تغییر کرده است. ارزش‌های مردسالارانه را بر نمی‌تابند و به برابری جنسیتی معتقدند (دانش، ذاکری و عبداللهی، ۱۳۹۳).

با این وجود که عوامل گوناگونی مانند رشد سریع اقتصادی، سیاست تک‌فرزندی، گسترش آموزش، ظهور اینترنت، مارکتینگ، شهرنشینی و جهانی شدن موجب شکل‌گیری شکاف نسلی شده است (چونلینگ لی^۲، ۲۰۲۰) و استفاده از فناوری‌هایی چون تلفن همراه، شبکه‌های اجتماعی و نرم‌افزارهای هوشمند بر افزایش این شکاف بین والدین و فرزندان تاثیر گذاشته است (بختیاری و نصیری، ۱۳۹۸) که نمی‌توان هیچ‌یک را از سبک زندگی جهان امروز حذف نمود، اما نباید از تلاش برای کاهش این شکاف یا کاهش تعارضات ناشی از آن دلسرد شد.

با در نظر گرفتن این امر که امروزه شکاف نسلی در اغلب خانواده‌های ایرانی نمود یافته است و بسیاری از خانواده‌هایی که برای مسائل متعدد با فرزندانشان به مشاور مراجعه می‌کنند از تفاوت‌های گسترده بین نسل خود و فرزندان شکایت دارند، میتوان به اهمیت و ضرورت پرداختن

1. Rootalu & Kasearu

2. Chunling li

به مسئله شکاف نسلی پی برد. در نگاه پژوهشگر می‌توان با مدیریت صحیح روابط خانوادگی، از بسیاری آثار این مسئله کاست و اولین گام در جهت مدیریت هر مسئله‌ای شناسایی و شناخت صحیح ویژگی‌ها و ابعاد مسئله است. به همین منظور شناسایی تفاوت‌های تجربه شده در خانواده‌های ایرانی می‌تواند در مقام نخست یک فهم صحیح از مسئله شکاف نسلی در خانواده‌ها ارائه دهد و به افراد کمک کند تا در سایه این شناخت به ارائه راه حل برای مدیریت و کاهش شکاف نسلی، پردازند. هنگامی که بخواهیم یک پدیده اجتماعی را با عینک مشاوره خانواده مورد تحلیل و بررسی قرار دهیم نخست باید به جای جست‌وجو در خارج از خانواده، پدیده مورد نظر را که در این پژوهش شکاف نسلی است، به بستر خانواده آورده و در متن خانواده به تحلیل روابط، تعاملات و رفتارهای اعضا که بر شکاف نسلی تأثیرگذار است، پردازیم. با توجه به این مسئله که شکاف نسلی در خانواده‌ها بین دو نسل فرزند و والدین روی می‌دهد این سوال ایجاد می‌گردد که؛ تفاوت‌های نسلی تجربه شده در خانواده‌های ایرانی چیست؟ نحوه مواجهه والدین با شکاف نسلی چگونه است؟ از این‌رو هدف نهایی پژوهش حاضر شناسایی تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی می‌باشد.

مفاهیم پژوهش

خانواده

خانواده از جمله اصلی‌ترین و پر قدمت‌ترین واحدهای جامعه است که فضای ایمنی برای ارضای نیازهای متعدد جسمانی، عقلانی و عاطفی را برای اعضایش فراهم می‌آورد (میری و نجفی، ۱۳۹۶). کارکردهای فراوان خانواده از جمله تنظیم روابط جنسی، تولیدمثل، تربیت و جامعه‌پذیری فرزندان، حمایت و مراقبت، ارضای نیازهای عاطفی، تأمین نیازهای اقتصادی و کنترل و نظارت موجب شده است تا خانواده در علوم تربیتی، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، بهداشت، الهیات، اخلاق و غیره مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد (گلدنبرگ و گلدنبرگ؛ فیروزبخت ۱۳۹۸). خانواده را می‌توان این‌گونه تعریف کرد: مجموعه‌ای از افراد که از طریق تولد، ازدواج یا فرزندخواندگی با یکدیگر زندگی می‌کنند. این تعریف افرادی که ازدواج نکرده‌اند یا فرزندى ندارند را نیز شامل می‌شود (گلادینگ، ۲۰۰۷)

از جمله افرادی که بیشترین بررسی‌ها را در رابطه با خانواده انجام داده‌اند، می‌توان به خانواده درمانگران و نظریه‌پردازان حوزه خانواده اشاره نمود که معتقدند خانواده کوچک‌ترین واحد عاطفی - اجتماعی است که در عین کوچکی، بیشترین و پایاترین تأثیر را بر اعضایش می‌گذارد. بسیاری از نظریه‌پردازانی مانند هی لی^۱ (۱۹۶۳)، مینوچین^۲ (۱۹۷۴)، بالبی^۳ (۱۹۷۷)، بندورا^۴ (۱۹۸۹) و غیره تأثیر خانواده بر روی اعضا تا آنجا می‌دانند که نقش اصلی را شکل‌گیری شخصیت، نگرش‌ها، افکار، باورها و احساسات افراد، داراست. این سیستم کوچک اما استوار دارای اتصالات و پیوندهای عمیق زیستی، عاطفی و اجتماعی است. استحکام این پیوندها در برخی موارد تا آنجاست که حتی زمانی که عضوی از خانواده به صورت دائم یا موقت نسبت به خانواده احساس بیگانگی می‌کند هم هیچ‌گاه نمی‌تواند به صورت حقیقی عضویتش در خانواده را ملغا کند (گلدنبرگ و گلدنبرگ؛ فیروزبخت ۱۳۹۸).

ماهیت شکاف نسلی

وجود میزانی از تفاوت بین نسل‌های مختلف در تمامی ادوار تاریخ، امری طبیعی محسوب می‌شود و همین تفاوت‌ها باعث پویایی و رشد جوامع بشری شده است. اگر قرار بود تمامی انسان‌ها در نسل‌های گوناگون به یک شیوه فکر و رفتار کنند ما شاهد هیچ یک از دستاوردهای امروز بشر نبودیم و به سبک انسان‌های نخستین زندگی را تجربه می‌کردیم. با وجود قدمت تفاوت‌های نسلی، نخستین جامعه‌شناسی که به تفاوت‌های میان نسل‌ها در نحوه انتقال جوانان به بزرگسالی اشاره کرد کارل مانهایم^۵ در سال ۱۹۵۲ بود یعنی در زمانی کمتر از یک قرن پیش. وی روش‌های جداشدن نسل‌ها از یکدیگر در خانه، موقعیت‌های اجتماعی، مکان‌های مذهبی و... را مورد مطالعه قرارداد و برای نخستین بار از مفهومی به نام شکاف نسلی سخن گفت. شکاف نسلی اغلب به عنوان تفاوت فکری، ارزشی و رفتاری بین دو نسل مختلف توصیف می‌شود. به بیان دیگر شکاف نسلی دلالت بر وجود منافع، مطالبات، و سوگیری‌های نامتجانس و ناسازگار میان نسل‌ها دارد. به نظر می‌رسد که تفاوت در موقعیت‌ها، مانند دانش، گرایش‌ها و رفتارهای معطوف به دو نسل جدید و قدیم منجر به شکاف نسلی می‌شود (آزاد ارمکی، غفاری، ۱۳۸۶).

1. Haley
2. Minuchin
3. Bowlby
4. Bandura
5. Karl mannheim

پیشینه پژوهش

در ادامه مروری بر برخی از پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه تفاوت‌ها و شکاف نسلی ارائه شده است.

پیشینه داخلی

بگی و حسینی (۱۴۰۰) در پژوهشی عنوان می‌دارند که تفاوت‌های نسلی در نگرش به طلاق می‌تواند منبع تغییرات گسترده‌ای در ارزش‌های مربوط به خانواده باشد. نتایج نشان داد تفاوت‌های معناداری در نگرش نسل‌های مختلف به طلاق وجود دارد. نسل‌های جوان‌تر در همه سنین نگرش مثبت‌تری به طلاق دارند، نگرش‌های نسلی درباره تحصیلات دانشگاهی، ارزش‌های سکولار، برابری جنسیتی و ارزش‌های مدرن خانواده بر نگرش به طلاق تأثیر می‌گذارد. با ادامه روند جایگزینی نسلی و نیز شتابی که در پدیده‌هایی همچون شهرنشینی، جهانی‌شدن، گسترش آموزش، توسعه فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی، گسترش رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی وجود دارد، باید انتظار داشت روند روبه‌رشد نگرش مثبت به طلاق همچنان تداوم یابد.

نتایج حاصل پژوهش مجلس آذر و غفاری و ناطقی (۱۴۰۰) نشان می‌دهند که متغیرهای پایبندی دینی و ارتباط خانوادگی میان والدین و فرزندان با شکاف نسلی رابطه معکوس دارد و الگوی تربیتی مورد استفاده در خانواده‌ها باید در جهت تقویت موارد فوق گام بردارد. از جمله اصول الگوی تربیتی والدین مبتنی بر سبک زندگی اسلامی می‌توان به؛ عقلانیت، دین محوری، انسان‌مداری، زمان‌شناسی، مشارکت همگانی، جذابیت بخشی و پویایی و انعطاف اشاره نمود.

در پژوهشی دیگر، شعبانی (۱۳۹۹) به مقایسه اثر شکاف نسلی در کاربرد زبان بین پدران و پسران پرداخته است. نتایج حاصل نشان می‌دهد که تفاوت معناداری در کاربرد واژگان نامانوس در بین پدران و پسران وجود دارد. استفاده از واژگان نامانوس و ادبیات متفاوت هرچند به نوجوانان هویت مستقلی می‌دهد اما از سوی دیگر شکاف و فاصله آنها را از پدرانشان بیشتر میکند و منجر به کاهش میزان ارتباط آنها با پدرانشان می‌گردد.

سهراب‌زاده، پرنیان، نیازی، خواجه نوری و صادقی (۱۳۹۸) بیان می‌کنند که بین ارزش‌ها و هنجارهای نسل جوان با ارزش‌ها و هنجارهای بزرگسالان اختلاف فاحشی دیده می‌شود و تحقیقات

مختلف نیز آن را تأیید کرده است که این اختلاف ناشی از اتخاذ سیاست زندگی خاص در این دوران است که با ویژگی‌هایی از قبیله ماجراجویی، مخاطره‌گرایی، خودشیفتگی، تضاد جنسیتی، خود مرجعی، مصرف‌گرایی و علاقه‌مندی به حفظ استقلال عمل فردی و آزادی وجودی که همگی از جلوه‌های مدرنیته سیال هستند، مشخص می‌گردد. از دیگر نمودهای شکاف نسلی می‌توان به شکنندگی و سیالیت تعاملات، تکثرگرایی و عدم تعهد، سیالیت در عشق و صمیمیت و افزایش مصرف‌گرایی و مدگرایی جوانان اشاره نمود.

پژوهش افشار، بلالی و واعظزاده (۱۳۹۸) بیان می‌دارند که احتمال افزایش بی‌ثباتی در خانواده از نظر ساختارها و کارکردها شامل افزایش سن ازدواج، کاهش باروری، افزایش تجرد قطعی، سالمندی، هم‌خانگی، خانواده‌های تک والدینی، خانواده‌های صمیمی، خانواده‌های بی‌کانون و مانند آنها از جمله مصادیق شکاف نسلی است.

نتایج حاصل از پژوهش بختیاری و نصیری (۱۳۹۸) نشان می‌دهد شکاف نسلی از جمله شکاف‌های مهم و قابل توجه جامعه ایران محسوب می‌شود. در میان دختران و مادرانشان در خصوص ارزش‌های دینی اجتماعی اقتصادی و فرهنگی تفاوت آشکاری وجود دارد و میزان استفاده از شبکه‌های مجازی و تکنولوژی بر ایجاد شکاف نسلی دختران با مادرانشان تأثیرگذار است.

پیشینه خارجی

شکاف نسلی در تمامی کشورهای جهان خود را نمایان ساخته است و بسیاری از جوامع با آثار و چالش‌های ناشی از آن دست‌به‌گریبان‌اند. اگرچه کشورهای غربی زودتر از جامعه ایرانی با شکاف نسلی روبرو شده‌اند؛ اما این بدان معنا نیست که شکاف نسلی را پشت سر گذاشته و از آن عبور کرده‌اند. بلکه گسترش سریع تکنولوژی موجب شده است که سرعت تغییر نسل‌ها افزایش یابد و این مسئله حتی در کشورهای غربی نیز چالش‌آفرین باشد. در ادامه به بررسی پژوهش‌های صورت گرفته در دیگر کشورهای جهان را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

سیرگار، سانتاتی و میتیساری^۱ (۲۰۲۲) از طریق بررسی سه نسلی که نیروی کار فعلی جامعه را شامل می‌شوند یعنی بی‌بی بومرها (متولدین ۱۹۴۶-۱۹۶۴) نسل ایکس (متولدین ۱۹۶۵-۱۹۸۰) نسل

1. Santati and Meitisari Nia

وای (۱۹۸۱-۱۹۹۶) نشان می‌دهند که اکثریت پاسخ‌دهندگان تضادهای شکاف نسلی را در کار خود در سطوح مختلف مدیریت تجربه کرده‌اند و حدود ۵۸ درصد از مشارکت‌کنندگان معتقد بودند که شکاف نسلی دو نسل پیر و جوان را آزار می‌دهد و فضای کار را برای همه دشوار کرده است.

مطالعه انجام‌گرفته توسط لی^۱ (۲۰۲۰) نمایان می‌سازد که شکاف نسلی فاحشی بین فرزندان متولد دهه ۱۹۹۰ و نسل‌های پیشین وجود دارد. وی عوامل به‌وجودآورنده این شکاف را رشد سریع اقتصادی، سیاست تک‌فرزندی، گسترش آموزش، ظهور اینترنت، مارکتینگ، شهرنشینی و جهانی‌شدن می‌داند. مطالعه دیگری در سال ۲۰۱۹ توسط لواتی^۲ انجام گرفت، نتایج پژوهش حاکی از وجود شکاف نسلی عمیقی بین والدین و فرزندان به دلیل افزایش اطلاعات و تکنولوژی، سبک زندگی و ویژگی‌های شخصیتی، است.

کتابی با عنوان درک نسل‌های جهانی در سال ۲۰۱۸ توسط مک کریندل^۳ نگارش یافته است. در یکی از فصول این کتاب ویژگی‌های نسل وای بیان شده است. ارزش عمده در نسل وای، سرگرمی و لذت، پذیرش نسبت به تنوع، افزایش آگاهی اجتماعی و دوستی است. ویژگی مهم دیگر این نسل در بعد شیوه زندگی لذت بردن از هم اکنون است افراد در این نسل علاقه چندانی به فرایند بلندمدت نداشته و کار را حول برنامه‌های زندگی‌شان سازمان می‌دهند. تعهد در نسل وای پایین بوده و در بعد مالی و اقتصادی نیز این نسل ویژگی‌های مختص به خود را دارا هستند برای مثال پس‌انداز کردن در این نسل بسیار محدود است. اعتماد به نفس بالا، بدبینی و بی‌اعتمادی و توقع بالا از جمله ویژگی‌های شخصیتی است که برای نسل وای در این کتاب آمده است.

دکتر دهیمان و جاین^۴ (۲۰۱۶) در پژوهش خود وجود شکاف نسلی در جامعه هند مورد تأیید قرار می‌دهند. این پژوهش مشغله بالای والدین و سپری نکردن زمان مشترک والدین با فرزندان را علت اصلی آشنا نبودن والدین با دنیای فرزندان و شکاف نسلی عنوان می‌کند.

1. Chunling li
2. Lawati
3. McCrindle
4. Dhiman and jain

روش‌شناسی پژوهش

باتوجه به هدف اصلی پژوهش که شناسایی تفاوت‌های نسلی تجربه شده در خانواده‌های ایرانی بود، روش پژوهش پدیدارشناسی انتخاب و اجرا شد. به منظور انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده است. در روش نمونه‌گیری هدفمند افرادی به عنوان نمونه انتخاب شدند که دارای اطلاعات و ویژگی‌های موردنظر پژوهشگر باشند. به این ترتیب که نخست با استفاده از پرسشنامه شکاف نسلی اولسون (۱۹۹۹) خانواده‌هایی که نمره بالاتر از ۷۵ گرفته و شکاف نسلی را در میان دو نسل والدین و فرزندان تجربه می‌کردند شناسایی شدند و نمونه‌گیری از میان خانواده‌هایی که دارای فرزندان در بازه سنی ۱۸ تا ۲۴ سال هستند و نمره بالاتر از ۷۵ در پرسشنامه شکاف نسلی گرفته‌اند، انجام گرفت. جمع‌آوری داده‌ها تا حصول اشباع داده‌ها ادامه یافت و در پایان تعداد نمونه در پژوهش به ۱۲ شرکت‌کننده رسید. مصاحبه‌ها به صورت نیم ساختاریافته با دو سوال کلی انجام گرفت نخست آنکه والدین چه تفاوت‌هایی بین نسل خود و فرزندانشان تجربه کرده‌اند؟ و کدام تفاوت‌های نسلی را مثبت و منفی ارزیابی می‌کنند؟ رفتار والدین در مواجهه با شکاف نسلی چگونه بوده است؟ به‌منظور تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر از روش دی کلمن، آلن و تانر (۱۹۸۹) استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

الف) تفاوت‌های نسلی تجربه شده در خانواده‌های ایرانی چیست؟

اولین پرسشی که در پژوهش حاضر به دنبال یافتن پاسخ آن بودیم، شناسایی تفاوت‌های نسلی بین والدین و فرزندان در خانواده‌های ایرانی است. در جدول شماره (۱)، یافته‌های مرتبط با این سوال، ارائه شده است. نتایج حاصل ۶ درون‌مایه اصلی، ۱۶ درون‌مایه فرعی و ۵۶ مفهوم اولیه را نشان می‌دهد. از میان مصادیق بسیاری که توسط مشارکت‌کنندگان در فرایند مصاحبه‌ها گفته شده است، تنها یک مصداق در جدول (۱) قرار ارائه شد تا از اطناب و زیاده‌گویی پرهیز شود.

جدول ۱. تفاوت‌های نسلی بین والدین و فرزندان در خانواده‌های ایرانی

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
برام خیلی جالبه که این نسل انقدر ریسک می‌کنند. خیلی جاها به نفعشونه گاهی هم ممکنه شکست بخورند ولی خیلی براشون راحت‌تره که ریسک کنند. ما انگار خیلی محافظه‌کارتریم.	ریسک‌پذیری بالا در فرزندان	تفاوت‌های مثبت	تفاوت در ویژگی‌های شخصیتی
کلا نسل جدید جسارت بیشتری دارند توی هر چیزی. ما جرات خیلی کارها یا بیان خیلی از نیاز و خواسته‌هامونو نداشتیم و این تبدیل به یه بغض شده.	جرات مندی و شجاعت فرزندان		
بچه‌ها الان خیلی در طلب احساسات و بیانش راحتتر و بهتر اند. گاهی مشه که پسریم بهم میگه مامان منو بغل نمیکنی؟ این درحالیه که نسل قبل حتی اگه نیاز به احساس و عاطفه داشت نمی‌تونست این رو طلب کنه.	ابراز احساسات راحت در فرزندان		
بچه‌های این نسل خیلی راحتتر از ما میتونند چیزهایی که دوست ندارند رو کنار بگذارند. کاری ندارند که فامیل چی میگن. براشون مهم نیست عمه و خاله چه نظری دارند و این خیلی خوبه. درحالی که نسل ما همیشه علاقه خودمون رو زیر پا گذاشتیم برای حرف مردم.	بی توجهی به حرف مردم		
بچه‌های من خیلی قاطع اند اگر چیزی رو بخوانند یا کاری رو فکر کنند درسته پاش می‌ایستند، کم نمیارند	قاطعیت فرزندان در برابر خواسته‌ها		
چیزی که در این نسل جذابه آگاهی بالاشونه. انقدر در معرض اطلاعات توی اینترنت هستند که در خیلی زمینه‌ها متخصص محسوب می‌شوند	آگاهی بالای فرزندان		
این نسل، نسل پرسشگره عرض کردم در همه	پرسشگری بالای		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
زمینه‌ها به راحتی که ما می‌پذیرفتیم هر چیزی رو نمی‌پذیره. بالاخره هر چیزی رو باید کندوکاو بکنه و با عقل و منطق بپذیره. نه به صرف اینکه من چیزی رو قبول دارم، قبول داشته باشه.	فرزندان		
اصلا چیزی رو با حرف من قبول نمیکنند باید برند تحقیق کنند. مثلا در مورد مذهبی ما هیچ کدوم نرفتیم کتاب بخونیم و با آگاهی انتخاب کنیم ولی نسل جدید اینطور نیست میره تحقیق می‌کنه. زیر بار حرف زور نمیرن	عدم پذیرش کورکورانه		
ما رو بحث مسئولیت پذیری یه مقدار چالش داریم. مسئولیت پذیری توی این نسل خیلی پایین تره هرچی جلوتر میریم برای بچه‌ها بیشتر خواسته‌های خودشون مطرحه و برای خودشون تلاش می‌کنند.	مسئولیت پذیری پایین		
همیشه بچه‌ها دنبال راحتترین راه اند. سفر باتور برن، غذا رو از بیرون سفارش بدن اونم با پیک بیاره، همه چی رو اینترنتی بخرند تا مجبور نباشند برن بازار، حتی برای کلاس زبان هم دوره‌های مجازی و فشرده گرفتن که در سریع‌ترین و راحت‌ترین حالت زبان یاد بگیرند.	افزایش راحت طلبی در فرزندان	تفاوت‌های منفی	
نسل جدید می‌خواد زود به نتیجه برسه و حوصله نداره هی کش بده این خیلی برام محسوس بوده. توی کوچکتین کارها وقتی یکم طول می‌کشه بچه‌ها زود کلافه می‌شند.	ناشکیبایی و کاهش صبر در فرزندان		
من و شوهرم هر دو کار میکنیم تا زندگی مرفهی برای بچه‌ها ایجاد کنیم از خیلی چیزها به خاطر اونها گذشتیم اما اونها هیچ وقت تشکر نمیکنند و	ناسپاسی و قدر ناشناسی فرزندان نسبت به والدین		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
قدر نمی‌دونند. در مقابل به نقطه ضعفی که پیدا می‌کنند یادشون میره که چقدر نقاط قوت برایشون بوده فراموش میکنند.			
تحرکی که ما داشتیم رو این نسل اصلا ندارن. شاید این ضرب‌المثل درست باشه که آدم‌های تنبل خوش فکر اند و این نسل به شدت تنبل اند توی فیزیک دوست دارند فقط توی جاشون دراز بکشند و یه گوشی دستشون باشه اما توی عمل هم نتایج نسبتا خوبی می‌گیرند.	کاهش تحرک در فرزندان		
به هیچ وجه از تجربه ما استفاده نمی‌کنند. حاضرانند یه مسیر غلط رو برن و آسیب ببینند ولی به حرف ما عمل نکنند.	عدم استفاده از تجربه والدین		
بچه من همیشه سرش توی موبایلشه دیگه کلافه شدم. بعضی وقتا که با اقوام هم بیرون هستیم می‌بینم تمام بچه‌ها سرشون تو گوشیه	استفاده افراطی از تکنولوژی		
حتی بچه‌ها رفت و آمدهای خانوادگی و فامیلی رو ترجیح میدن نباشه یا خیلی کم، در صورتی که من و شوهرم رفت و آمد خانوادگی در راس کارهامونه و از بودن در بین فامیل و حرف زدن باهاشون لذت می‌بریم	بی‌علاقگی نسبت به شرکت در جمع فامیل		
به خاطر ما هم شده بچه‌ها توی مهمونی میانند ولی قشنگ از چهره‌هاشون مشخصه که فقط دارن تحمل می‌کنند تا تموم بشه	تحمل فامیل در جمع‌ها	کاهش تعامل با فامیل	تفاوت در تعاملات
بالاخره اون انتظاری که من دارم از باب تعامل با بیرون و خانواده و با خویشاوندان واقعیت برایش کمرنگ‌تره و خب این خودش یه چالشه که بین ما وجود داره.	عدم تامین انتظارات والدین در تعامل با فامیل		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
مهمونی که کلا نمیان اگر هم مهمون برامون بیاد کیوان که کلا فقط میاد یه سلام علیک میکنه و زیادم توی جمع نیست بیشتر توی اتاقشه.	کاهش روابط با فامیل به حداقل ممکن		
خیلی کم بیرون میان و ترجیح میدن همون کم هم با دوستانشون باشن. نسلشون اینطوری شده فقط می‌خوان با دوستانشون باشن. هرچقدر هم سعی کنیم محیط رو براشون مفرح کنیم ولی آخرش هم جمع دوستانشون رو خیلی بیشتر از فامیل دوست دارند	ترجیح دوستان به فامیل	ترجیح تعامل با دوستان	
بیشتر زمانش رو با دوستانه وقت‌هایی هم که توی خونه است داره با دوستانش چت می‌کنه	گذراندن حداکثر اوقات با دوستان		
گاهی میشه که پسر دوساعت با دوستانش درباره موضوعات مختلف تلفنی حرف می‌زنه. در حالی که بیشترین مکالمش با من و باباش ده دقیقه هم نمیشه	گفتگوهای طولانی با دوستان		
بچه‌ها تا بشه توی فضای مجازی اند یعنی اگر خودمون باشیم تو خونه اکثرا هردو توی فضای مجایی هستن و سعی می‌کنند با اونها خوش بگذرونند. با ما حرف نمی‌زنند ولی می‌بینم که همش دارن چت می‌کنند	گذراندن حداکثر زمان در فضای مجازی	انتقال تعاملات	
بیشتر توی فضای مجازی برام مطلب می‌فرسته مثلا فیلم یا متنی که فکر می‌کنه به دوست دارم. گاهی هم درباره همون مطالب باهم حرف می‌زنیم	ارسال مطالب در فضای مجازی	از فضای حقیقی به مجازی	
بچه‌ها وقتی می‌خوان از یک نفر خبر هم بگیرند توی چت کار رو خلاصه می‌کنند. چند وقت پیش دخترعموش عمل کرده بود دخترم برای عیادت یه تماس تصویری گرفت در عرض ده دقیقه	تمایل به چت کردن به جای دیدار حضوری		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
پرونده عیادت رو بست			
تفریح هم که میریم اصرار می‌کنه که سریع بیایم خونه بشینه پای این دسته‌ها و لبتاب و ایکس باکس وبازی. این نسل عاشق این بازی‌هاند که فقط بشینن پاش به دو سه تا بشن با هم بازی کنند	بازی‌های ویدیویی با سیستم و کنسول	گرایش به تفریحات مجازی	تفاوت در تفریحات
ما اونوقت ورزش می‌رفتیم با همسن‌هامون بیرون بودیم ولی الان بچه‌ها به سختی از گوشی‌ها جدا می‌شند. همش شبانه روز این گوشی دستشونه. تفریحشون همین موبایله است	استفاده از تلفن همراه به عنوان تفریح		
گاهی میشه به تفریح خانوادگی پیش میاد با عمو وعمه‌هاش اصلا به زور می‌بریمش. اصلا تفریح فامیلی دوست نداره	بی علافگی نسبت به تفریحات خانوادگی	نوع تفریحات	
ما عاشق باغ و پارک و طبیعت هستیم ما دوست داریم به جایی بریم آتیشی درست کنیم و چای آتیشی بخوریم ولی اونا میگن وای بوی چوب گرفتیم و اصلا دوست ندارند	بی علافگی نسبت به پیک نیک و پارک		
همیشه وقتی ازشون نظر می‌خوایم که کجا بریم همش رستوران‌های آنچنانی و کافه پاساژگردی رو دوست دارند	تمایل به تفریحات پر هزینه	تفاوت در مسائل مربوط به مسافرت	
تا بحث سفر میشه بچه‌ها میگن با هواپیما بریم در حالی که به بخش خیلی مهم توی سفر برای من و شوهرم لذت بردن از مسیره	تمایل به مسافرت با هواپیما		
بچه‌ها دوست دارند با تور بریم سفر تا همه چیز آماده باشه و کار خاصی لازم نباشه بکنند	تمایل به سفر با تورهای گردشگری		
مسافرت و اینا باهامون اومده ولی همش میگه من ترجیح مسافرت	ترجیح مسافرت		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
دیگه با شما نمیتونم فقط با دوستانم میخام برم سفر.	با دوستان به خانواده		
تا گواهینامه گرفت من براش ماشین گرفتم اما همش میگه فلانی بنز داره فلانی پورش داره. این نسل حتی به یه شاسی بلند ساده هم راضی نیست	توقع تامین ماشین توسط والدین	توقعات مالی	تفاوت در مسائل مالی و اقتصادی
ولخرجی هم یکی دیگه از مشکلات ما با بچه‌هاست. الان توی یه سنی اند که دلشون میخاد هرلباسی رو بپوشند، کافه برن، رستوران برن و.... وقتی هم ما اعتراض می‌کنیم که از نظر مالی به ما فشار میاد تازه ناراحت می‌شوند که چرا شما اعتراض می‌کنید.	توقع تامین همه جانبه هزینه‌ها		
به یک تولد ساده قانع نیست. تولدش رو توی کافه می‌گرفتم ولی امسال می‌گفت پول بدید من تولدم رو توی قایق تفریحی بگیرم.	توقع تامین هزینه‌های تفریحات و مراسم‌های لوکس		
میره دوستانش رو میبینه. خب خانواده‌ها با هم فرق می‌کنند یکی دستش پر، یکی سطحش متوسطه، یکی پایین تره یکی مثل خانواده خودم که باباشون کارمنده و سطح متوسط جامعه رو داره نمیخوان بپذیرند.	مقایسه با دوستان و اطرافیان	مقایسه در امور مالی	
همش توی گوشیش و اینستاگرام به من عکس نشون میده که نگاه کن فلانی همسن منه جت شخصی داره یا فلان مقدار دلار داره پول در میاره	مقایسه با خود با افراد در شبکه‌های اجتماعی		
دخترم وقتی میره خرید اصلا متوجه نیازش نیست پارسال تابستون ۱۰ تا صندل خرید درحالی که اصلا دیگه کم‌دش جانداره از بس پر از لباسه	خرید اجناس بی استفاده و بدون نیاز	افزایش مصرف‌گرایی	
من برای دختر بزرگم همیشه بهترین برندها و	برندگرایی		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
اتفاقات رو فراهم کردم از گوشی اپل بگیر تا تولد توی کافه و رستوران اما الان بازم اون بیشتر از همه به من اعتراض میکنه و من همش میگم دپگه باید چی کار میکردم؟			
توی نسل ما و حتی نسل قبل از من تو ذهنم هست بالاخره به برتری توی خانواده جنس مذکر یعنی پسر نسبت به دخترولی الان هیچ تفاوتی بین دختر و پسر وجود نداره	حرکت به سمت برابری جنسیتی	تفاوت در ارزش‌های اجتماعی	
می بینم توی نسل جوان همه نگاهشون مادی شده. ماشین و گوشی و برند لباس و ساعت و این چیزها شده ارزششون. پسرم بهم میگه: آدم که سوار بنز باشه حتی اگه چرت بگه همه تایید می‌کنند.	ارزش شدن ویژگی‌های مالی		
خیلی تفاوت‌ها بین ما وجود داره مثلاً نسل ما طلاق رو بی آبرویی می‌دونستن اما الان انگار به چیزهای دیگه ای بی آبرویی محسوب میشه	تغییر تعریف آبرو در جامعه		
زمانی که به سن پسرم بودم احترام خاصی برای بزرگترها قائل بودم. اصلاً به جایگاه خاصی برای بزرگان در نظر می‌گرفتم. الان خیلی از بچه‌ها رو میبینم که به والدینشون توهین و بی‌احترامی میکنند. انگار احترام دیگه ارزشش رو از دست داده.	کاهش احترام به والدین	تفاوت در ارزش‌ها و عقاید	
بچه‌های الان خیلی باید بهشون احترام گذاشته بشه، خیلی باید هوشونو داشته باشیم، خانواده‌ها، پدر و مادرها باید خیلی بهشون احترام بزارن. می‌بینند ما که بچه بودیم باید به پدر و مادرهامون، مخصوصاً پدرهامون احترام می‌زاشتیم، الان هم باید به بچه‌هامون احترام بزاریم.	تغییر از پدرسالاری به سمت فرزندسالاری		
بچه‌ها دوست دارن زندگی مستقلی داشته باشند بدون خانواده و فامیل (منزل مجردی) این مسئله خیلی داره ما رو اذیت می‌کنه. مرتب بچه‌ها میگن می‌خوایم بریم برای خودمون زندگی کنیم و این ازدواج (مجردی)	گرایش به زندگی مستقل از خانواده پیش از ازدواج (مجردی)		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
حرفشون باعث میشه کنش و واکنش بینمون زیاد بشه.			
سن و سال فعلی پسرم بودم اعتقادات مذهبییم خیلی بالا بود نماز اول وقت دعا و قرآن توی برنامه روزانه ام بود. پسرم الان دیگه نهایتش به نماز بخونه.	کاهش فاحش اعتقادات دینی و مذهبی در فرزندان	تفاوت در ارزش‌ها و عقاید مذهبی	
بچه‌هام به هیچی اعتقاد ندارن نه نماز، نه روزه، نه حجاب. به جایی رسیده که حتی به من هم گیر میدن که تو چرا نماز می‌خوانی؟ چرا حجاب داری؟ من خیلی دلم میشکنه و سر سجاده به خدا می‌گم: خدایا ما تلاشمونو کردیم برای تربیت بچه‌ها. تو ببخش اگه نتونستیم	عدم پایبندی به نماز، روزه و...		
الکل هم میدونم که مصرف می‌کنند و خب بهشون که گفتم این کار حرومه گناه داره، گفتن مامان الان همه میخورن منم دیدم اینا که حرف منو قبول نمی‌کنند. نمی‌دونم چرا اینطوری شدن نه باباشون و نه من تا حالا طرف این چیزا نرفته و بودیم.	استفاده از مشروبات الکلی و مواد مخدر		
به هر چیزی که دوست دارند عمل میکنند مثلا کاشت ناخن می‌کنند و با اون نماز هم میخوانند. روزه میگیرن ولی آب خوردن رو باطل‌کننده روزه نمی‌دونند	ترکیب علایق شخصی با احکام و قوانین دینی		
یکی از دغدغه‌های ما برای بچه‌هامون ازدواجشونه ولی جوونا دیگه کجا به فکر ازدواج اند. همش پسرم میگه مگه آدم دیوونه است تن به ازدواج بده	بی‌تمایلی جوانان نسبت به ازدواج	تغییر نگرش نسبت به ازدواج	تفاوت در مسائل مربوط به ازدواج
حدود ۲۴ سالگی من ازدواج کردم و این اختلاف	افزایش سن		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
آنچنان نیست اما توی جامعه دیگه الان پسرها بالای ۳۰ سالگی به فکر ازدواج می‌افتند	ازدواج		
برای دخترم که خواستگار میاد شروع می‌کنه غرزدن که مگه دیوونه ام عمرم رو پای شوهر و بچه حروم کنم. درحالی که برای ما ازدواج و بچه دار شدن یه هدف بزرگ و باارزش بود	کاهش ارزش ازدواج میان جوانان		
هم پسر هم دخترم از همه رسوم ازدواج بدشون میاد. توی جوون‌های فامیل هم میبینم که دیگه کمتر به رسوم ازدواج مثل حنابندون و چاتختی و بله برون رو برگذار می‌کنند.	زیرسوال بردن رسوم ازدواج		
الان دختر و پسر باید باهم چند وقت رفت و آمد کنند و دوست باشند بعد به خانواده‌هاشون میگن و ازدواج میکنند. اکثر ازدواج‌های اخیر بر اساس دوستی قبل از ازدواج است.	گرایش به دوستی و آشنایی پیش از ازدواج	تغییر شیوه ازدواج	
الان جوونا خودشون با هم رفت و آمد می‌کنند و به تصمیم برای ازدواج می‌رسند و بعد خانواده‌هاشون وارد ماجرا می‌کنند. یه جورایی خانواده تبدیل شده به عنصر فرمالیته. من با این مسئله خیلی مخالف ام.	کاهش مشارکت خانواده‌ها در ازدواج		

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول بالا مشخص گردید که نسل والدین و فرزندان حوزه وسیعی از تفاوت‌های نسلی را تجربه می‌کنند. این حوزه‌های عبارت‌اند از: ویژگی‌های شخصیتی، تعاملات، تفریحات، مسائل مالی و اقتصادی، ارزش‌ها و عقاید، تفاوت در مسائل مربوط به ازدواج. برخی از این تفاوت‌ها برای والدین تفاوت‌های لذت بخش بوده اند برای مثال بخشی از ویژگی‌های شخصیتی مانند ریسک پذیری، جسارت، آگاهی بالا و غیره اما برخی دیگر منجر به مشکلات و

تعارض بین والدین و فرزندان شده است برای نمونه؛ تفاوت در مسائل مالی و اقتصادی، تفاوت در ارزش‌ها و عقاید و عدم مسئولیت‌پذیری.

ب) رفتار والدین در مواجهه با شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی چیست؟

نحوه برخورد و رفتار والدین با پدیده شکاف نسلی، مبحث مهمی است که پژوهشگر در فرایند مصاحبه و تحلیل آنها به دنبال روشن‌سازی و شناسایی آن بود. در نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها، ۲۴ مفهوم اولیه، ۵ درون‌مایه فرعی و ۲ درون‌مایه اصلی شناسایی شد که در جدول (۲) به همراه یک مصداق گفتاری برای هر یک از مفاهیم اولیه، آمده است.

جدول ۲. رفتارهای والدین در مواجهه با شکاف نسلی

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
تمام تلاشمونو کردیم که به جایی نرسیم که فاطمه زندگی خودشو داشته باشه، محمد زندگی خودش رو داشته باشه و ما زندگی جدا. ما همیشه کنار هم بودیم مسائل آقا محمد با هم حل شده مسائل فاطمه چون با هم حل شده. هر مشکلی که برای هر کدوم از ما پیش بیاد انگار مشکل کل خانواده است.	ایجاد اتحاد خانوادگی		
من و همسرم اصلا نبوده که سختگیر باشیم نسبت به بچه‌ها. زیاد بحث آزاد داشتیم توی خانوادمون و اینطور نبود که نتون حرفشونو بزندن. خودمون دوست داشتیم بهشون پر و بال بدیم. بعضی وقتا می‌شینیم درباره تفاوت هامون صحبت می‌کنیم مثلا درباره یه مسئله مثل حجاب دیدگاه‌ها و استدلال‌هامون رو میاریم.	ایجاد فضای گفتگو	رفتارهای مثبت والدین نسبت به فرزندان	عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی
من و بچه‌هام از نظر پوشش خیلی باهم فرق داریم و خیلی وقتا می‌شینیم درباره تفاوت هامون حرف می‌زنیم من دوست دارم حداقل بهشون درباره نگرشی که پشت پوششم هست، آگاهی بدم. پسرم چند وقت پیش می‌خواست گوشواره بندازه من نشستم باهاش حرف زدم براش دلیل اوردم که ببین شاید درمورد جنسیت شک کنند و قشنگ نیست که پسر گوشواره بندازه.	گفتگو درباره تفاوت‌ها		
بیشتر بچه‌ها از مهمونی‌های خانوادگی لذت	ایجاد جاذبه		

تفاوت‌های ناشی از شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی: یک پژوهش کیفی

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
<p>نمی‌برند. حالا ما به کاری کردیم که بچه‌های جوون بعد از شام میشینند دور هم به مافیایی بازی میکنند، به سری بازی‌هایی انجام میدیم که این بچه‌ها خسته نشند اتفاقا خیلی هم با نشاط و صمیمی میشه.</p>			
<p>وقتی دیدم بچه‌ها سفر رفتن خانوادگی رو دوست ندارن بهشون گفتم شما برنامه سفر رو بچینید هر جا که دوست دارید یا هر تفریحی که دوست دارید. الان هر شهری می‌ریم حتما شهربازی می‌ریم من و خانومم دوست نداریم ولی بچه‌ها سوار می‌شن.</p>	ایجاد تفریحات مشترک		
<p>سعی میکنم به جای رابطه از بالا به پایین به ارتباط دوستانه و نزدیکی به عنوان به دوست خوب یا برادر بزرگتر سعی کنم باهاش تعامل داشته باشم تا به مقداری این چالشها کم‌رنگ‌تر بشه. البته باز هم اقرار میکنم که خیلی موفق نبودم نسبت به بعضی پدرمادرها.</p>	اتخاذ موضع برابر		
<p>بعضی کارهایی که به اصرار بچه‌ها انجام دادم خیلی هم خوب بودن من از همراهی با بچه‌هام خیلی چیزها یاد گرفتم، خیلی کارهایی کردیم که خوش گذشت و من بدون حضور اونها هرگز طرف اون کارها نمی‌رفتم. مثلا چند وقت پیش رفتم به اصرار دخترم بعد از ۴۵ سال سوار موتور شدم. الان برنامه هر هفته مونه.</p>	گشودگی نسبت به تجربه‌های جدید	رفتارهای مثبت والدین نسبت به فرزندان	
<p>این نسل هم راه خودش رو پیدا خواهد کرد واقعیت اینه که ما فکر می‌کنیم حتما باید از یک مسیر برن جلو ولی واقعا گاهی بچه‌ها از راه‌های کوتاه‌تری پیدا میکنند که بدون زحمت همون نتیجه رو هم میگیرند. نسل والد هم روی پذیرش تفاوت‌های استراتژیک فکر بکنه و همه رو با دید منفی نگاه نکنه شاید این تفاوتها از نوعی باشند که به نوعی کمک‌کننده باشند.</p>	پذیرش		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
وقتی نمیتونیم همدیگه رو قانع کنیم شده که منجر به چالش شده. البته خود این چالشها هم جالبه و من خودم به شخصه اونها رو چیز مثبتی میبینم. ما سعی می‌کنیم روی تفاوت‌هایی که لذت بخش بوده هم متمرکز بشیم یعنی فقط قسمت‌های تلخ داستان رو نبینیم و ببینیم که خب اینها مثل ما رفتار نکردند و نتایج خوبی هم گرفتن.	نگاه مثبت والدین به تفاوت‌ها		
تلاش می‌کنیم با همسر و وقتی به بحثی با بچه‌ها پیش میاد، همفکری کنیم و بهترین کار رو انجام بدیم گاهی واقعا نمی‌دونیم کار درست چیه و باید باهم درباره اش حرف بزنیم	گفتگوی والدین با یکدیگر درباره چگونگی رفتار		
خیلی شده که چه من نسبت به رفتارهای همسر و چه ایشون درباره رفتارهای من انتقاد کردند و خب اینطوری بهم کمک کردیم که مشکل حل بشه مثلا درباره رفتار با بچه‌ها	تلاش والدین برای تصحیح رفتارهای غلط یکدیگر		
کمتر پیش میاد بشینیم با هم حرف بزنیم. وقتی هم با هم حرف می‌زنیم انگار به دو زبان مختلف داریم حرف می‌زنیم نه اونا می‌فهمند ما چی می‌گیم نه ما متوجه اونا می‌شیم.	ناتوانی در تعامل و گفتگو		
بهش میگم پسر خالت رو نگاه کن اصلا پدر بالا سرش نبود به هر جا رسید خودش رسید. تو چیت از اون کمتره. شروع کن اگه به مشکل خوردی منم هواتو دارم. سریع تو روم در میاد که اگه نمی‌خوای کمک کنی چرا بهونه میاری بگو نمی‌خوام.	مقایسه کردن فرزندان	رفتارهای منفی والدین نسبت به فرزندان	عملکرد منفی در مواجهه با شکاف نسلی
اصلا از یه زمانی به بعد با ما به حالت قطع رابطه اینطوری شد. باباشم این رفتار(حرف نزدن با کیوان) رو ادامه داد. الان تعارضمون کم شده چون دیگه کمترین ارتباط رو با هم داریم.	قهر و قطع ارتباط		
یه وقتی بهشون گفتم اگه دیگه این مدل مو رو کوتاه کردی دیگه خونه نیا. بیرون بمون تا موهاش بلند بشه بعد بیا. شده که دوباره هم همون مدل رو بزنه هیچ وقت این کارو نکردم ولی مخالفتم رو اینجوری اعلام می‌کنم.	تهدید فرزندان		
پدرشون در مورد بعضی کارهای مذهبی خیلی به	اجبار فرزندان		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
زور رفتار می‌کنه مثلاً پا وایمیسته که بچه‌ها باید بیان دعا یا مسجد و خب من میگم لازم نیست اینطوری بیشتر زده میشن ولی به حرفم گوش نمی‌ده			
اختلاف و رفتار شوهرم با بچه‌ها بیشتر و بزرگترین مشکل زندگی ما همینیه. و همین باعث شده که نخوان بچه‌ها اصلاً خونه بیان و در فضای خونه حضور داشته باشن چون پدرشون آدم عصبی و دائم درگیری لفظی و بگومگو پیش میاد. ما درگیری لفظی و بدنی خیلی داشتیم قبلاً خیلی درگیری بدنی و کتک کاری باهم داشتیم ولی الان بچه‌ها بزرگ شدن بیشتر لفظی و کلامی هست. دیگه زورمون بهشون نمیرسه	پرخاشگری کلامی و فیزیکی		
بعد از دعوا با بچه‌ها دعوی من و شوهرم شروع میشه اون میگه تو آگه حرف منو (شیوه‌تربیت) زمین نمیزدی بچه‌ها اینطوری رفتار نمیکردن.	اختلاف والدین در شیوه‌تربیت		
من بعضی وقت‌ها ناراحت میشم که پدرشون باهاشون بد برخورد می‌کنه و میرم ازشون دلجویی می‌کنم و اگر پول یا چیزی می‌خواستن که باباشون بهشون نداده بهشون می‌دم.	ائتلاف با فرزندان	رفتارهای منفی والدین نسبت به یکدیگر	
شوهرم از صبح که میره تا بعد از ظهر که بیاد دیگه چیزیش برای ما نمیمونه فقط خستگیش برای ماست. میاد فقط می‌شیننه تلویزیون می‌بینه اصلاً نفهمید چطور بچه‌ها بزرگ شدن. شوهرم خونه هم که میاد اصلاً با اینا سر و کله نمیزنه. یا سرش توی گوشی یا تلویزیون. بهش میگم خب اینا که بچه‌های فقط من نیستن	عدم مشارکت پدر در مسائل فرزندان		

مصادیق گفتاری	مفاهیم اولیه	درون‌مایه فرعی	درون‌مایه اصلی
دیگه به هیچ عنوان از پستشون بر نمیایم و بی خیال شدیم. بزار هر کاری دلشون می‌خواهد رو بکنند باز خدا کمکون کرده همین دوتا داریم.	رها کردن	رفتارهای منفعلانه	
وقتی یه مشکلی سر هم تفاوت‌ها پیش میاد در عمده موارد خانواده‌ها کوتاه میان ولی اگه نخوایم کوتاه بیایم باید چالشش رو به جون بخریم. ولی دیگه توانش رو نداریم برای همین کوتاه میایم. اونا جوون اند حوصله دارن هی اره بدن، تیشه بگیرن	کوتاه آمدن		
سعی میکنیم اختلافات رو یه جوری ادامه بدیم که بتونیم با هم سر کنیم. گاهی این تحمل کردنشون خیلی سخت می‌شه ولی تحمل می‌کنیم. حس می‌کنم اگر بزرگتر بشن خودش حل می‌شه.	تحمل		
الان به صورت مرتبط سیگار میکشه و ما هم میدونیم ولی به روی خودمون نمیاریم حریفش نیستیم. پس ترجیح می‌دیم نادیده بگیریم که رومون توی روی هم باز نشه	نادیده گرفتن		

با توجه با نتایج به دست آمده در جدول بالا می‌توان گفت که مواجهه والدین با شکاف نسلی و تفاوت‌های نسلی بین خود و فرزندانشان به دو درون مایه تقسیم می‌گردد. نخست، عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی؛ که متشکل از مجموعه رفتارهایی است که از افزایش شکاف نسلی جلوگیری می‌کند. عملکرد منفی در مواجهه با شکاف نسلی نیز به مجموعه رفتارهایی اطلاق می‌شود که منجر به افزایش شکاف نسلی و ایجاد تعارض بین دو نسل شده است. نکته قابل توجه در نتایج به دست آمده این است که عملکرد مثبت یا منفی در مواجهه با شکاف نسلی تنها محدود به روابط والدین با فرزندان نیست بلکه رفتار و روابط والدین با یکدیگر نیز می‌تواند در شکاف نسلی تاثیر گذار باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

سؤال اول: تفاوت‌های نسلی بین والدین و فرزندان در خانواده‌های ایرانی چیست؟

شکل ۱. تفاوت‌های نسلی بین والدین و فرزندان

مطابق با شکل (۱) و واکاوی تجربیات زیسته مشارکت‌کنندگان در پژوهش (والدین دارای فرزندان ۱۸ تا ۲۴ سال) در زمینه تفاوت‌های نسلی تجربه شده در خانواده‌های ایرانی منجر به شناسایی ۶ درون‌مایه اصلی (تفاوت در ویژگی‌های شخصیتی، تفاوت در تعاملات، تفاوت در ارزش‌ها و عقاید، تفاوت در تفریحات، تفاوت در مسائل مالی و اقتصادی، تفاوت در مسائل مربوط به ازدواج) شده است.

نخستین درون‌مایه اصلی حاصل از واکاوی تجارب و بیانات مشارکت‌کنندگان در پژوهش، پیرامون تفاوت‌های نسلی بین والدین و فرزندان، "تفاوت‌های شخصیتی" بود که به دو درون‌مایه فرعی "تفاوت‌های شخصیتی مثبت" و "تفاوت‌های شخصیتی منفی" تقسیم شد. تفاوت‌های شخصیتی مثبت بین والدین و فرزندان آن دسته از تفاوت‌های ادراک شده بودند که والدین آنها را ویژگی‌های مثبتی ارزیابی می‌کردند و از وجود این تفاوت‌ها نه تنها ناراضی بوده، بلکه این ویژگی‌ها را نکات مثبت شخصیتی در نسل فرزندان ارزیابی می‌کردند. این ویژگی‌ها عبارت بودند از: ریسک‌پذیری بالا، جراتمندی و شجاعت فرزندان، ابراز احساسات راحت‌تر در نسل فرزندان نسبت به نسل والدین، بی‌توجهی به حرف مردم، قاطعیت در برابر خواسته‌ها، آگاهی بالا، پرسشگری و عدم‌پذیرش کورکورانه.

در بیشتر موارد والدین از وجود چنین ویژگی‌هایی در نسل فرزندان ابراز رضایت می‌کردند و این ویژگی‌ها را نقطه قوت نسل جدید نسبت به نسل خود می‌دانستند. یکی از نتایج جالب توجه که در فرایند این پژوهش به دست آمده، ابراز احساسات راحت‌تر در نسل فرزندان نسبت به نسل والدین است. نسل فرزندان نسبت به نسل والدین در ابراز احساسات خود راحت‌تر عمل کرده و نیازهای خود را با خانواده عنوان می‌کنند در حالی که نسل والدین هنگامی که در سن فرزندانشان بودند، احساسات و نیازهای خود نوعی خودسانسوری کرده و از بیان آنها خودداری کرده‌اند.

سؤال دوم: رفتار والدین در مواجهه با شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی چیست؟

شکل ۲. رفتار والدین در مواجهه با شکاف نسلی

مطابق شکل (۲) و تحلیل مصاحبه‌های انجام گرفته با ۱۲ نفر از والدین دارای فرزندان ۱۸ تا ۲۴ سال در رابطه با شناسایی رفتار والدین در مواجهه با شکاف نسلی در خانواده‌های ایرانی منجر به شناسایی ۲ درون‌مایه اصلی و ۵ درون‌مایه فرعی شد. عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی و عملکرد منفی در مواجهه با شکاف نسلی، دو درون‌مایه اصلی به دست آمده‌اند. عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی متشکل از آن دسته از رفتارهایی است که منجر به کاهش شکاف نسلی، مشکلات خانوادگی یا افزایش سلامت خانواده شده‌اند و مشارکت کنندگان از آنها به عنوان رفتارهایی مثبت یاد کرده‌اند. عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی به دو درون‌مایه فرعی تقسیم می‌شود نخست رفتارهای مثبت والدین با فرزندان، این دسته از رفتارها دارای مخاطب خاص یعنی فرزندان است و از مجموعه رفتارهایی تشکیل شده است که والدین به صورت مستقیم در برابر فرزندان انجام داده‌اند.

ایجاد فضای گفتگو، گفتگو درباره تفاوت‌ها، ایجاد جاذبه، ایجاد اتحاد خانوادگی، ایجاد تفریحات مشترک و اتخاذ موضع برابر از جمله رفتارهای مثبتی است که والدین مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها به آنها اشاره کرده و با انجام آنها از افزایش شکاف نسلی بین خود و فرزندانشان جلوگیری کرده‌اند. ایجاد فضای گفتگو بین دو نسل اصلی‌ترین و مهم‌ترین راهکار کاهش شکاف نسلی است هنگامی که والدین و فرزندان فضایی برای گفتگو و علی‌الخصوص گفتگو در رابطه با تفاوت‌ها داشته باشند می‌توانند به جهان یکدیگر راه یابند و یکدیگر را بهتر بشناسند. گفتگو، زمینه مناسب ایجاد روابط باکیفیت بین اعضای خانواده است رابطه بر پایه گفتگو، مسئولیت‌پذیری، تعامل و پذیرش را میان اعضا به وجود می‌آورد. در خانواده گفتگو محور، فرزندان می‌توانند توانایی خود و تجربیاتشان را آشکار سازند. دومین درون‌مایه فرعی شناسایی شده ذیل درون‌مایه اصلی عملکرد مثبت در مواجهه با شکاف نسلی، رفتارهای مثبت والدین نسبت به یکدیگر است. زیر منظومه همسران در خانواده از اهمیت خاصی برخوردار است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که روابط سالم همسران در ابعاد مختلف از جمله کلامی، عاطفی، رفتاری و جنسی تأثیر مستقیم بر سلامت خانواده و تربیت فرزندان می‌گذارد. نتایج تحلیل مصاحبه‌های انجام شده در پژوهش حاضر نیز نشان داد که برخی رفتارهای همسران با یکدیگر، از جمله رفتارهایی است که منجر به کاهش شکاف نسلی و روابط سالم با فرزندان می‌شود از جمله این رفتارها می‌توان به گفتگوی والدین با یکدیگر درباره چگونگی رفتار با فرزندان و تلاش والدین برای تصحیح رفتارهای غلط یکدیگر، اشاره نمود.

فهرست منابع

- آزادارمکی، تقی، غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی نسلی در ایران، مرکز مطالعات جوانان و مناسبات نسلی، پژوهشگاه علوم انسانی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی.
- افشار کهن، جواد. بلالی، اسماعیل. واعظ زاده، ساجده. (۱۳۹۸). آینده‌پژوهی تغییرات اجتماعی خانواده (ارائه یک مدل نظری ترکیبی). مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۸(۴)، ۷۹۳-۸۱۸.
- بختیاری، آمنه. نصیری، بهاره. (۱۳۹۷). تاثیر آموزش‌های نرم افزارهای هوشمند موبایلی (تلگرام و اینستاگرام) در ایجاد شکاف نسلی دختران با مادرانشان در نظام آموزش عالی ایران. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۲(۴)، ۹۵۱-۹۶۷.
- بگی، میلاد. حسینی، حاتم. (۱۴۰۰). تفاوت‌های نسلی در نگرش نسبت به طلاق در ایران: کاربرد الگوی چندسطحی. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۰(۳)، ۲۳-۴۴.
- دانش، پروانه. ذاکری نصرآبادی، زهرا. سادات عبداللهی، عظیمه. (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۵(۳)، ۱-۳۰.
- سهراب زاده، مهران. پرنیان، لیلا. نیازی، محسن. خواجه نوری، بیژن. صادقی ده چشمه ای، ستار. (۱۳۹۸). مطالعه ی کیفی تجربه شکاف نسلی (نمونه مورد مطالعه: دختران شهر کرمانشاه). زن و جامعه (جامعه شناسی زنان)، ۳۷(۱۰)، ۱-۲۸.
- شالچی بهزاد، کلاهی حامد صبا. (۱۳۹۷). ارتباط ساختاری شکاف میان-نسلی با اعتیاد به اینترنت در میان نوجوانان. فصلنامه علمی- پژوهشی خانواده و پژوهش، ۱۵(۳)، ۹۷-۱۱۲.
- شعبانی میناباد، ملاحظت. (۱۳۹۹). مقایسه اثر شکاف نسلی در استفاده از زبان، ارتباط کلامی و غیر کلامی پدران و پسران آن‌ها از دیدگاه زبان‌شناختی. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۴(۸)، ۶۸۵-۷۰۱.
- گلدنبرگ، ایرنه. گلدنبرگ، هربرت. (۲۰۰۳). خانواده‌درمانی. ترجمه مهرداد فیزوزیخت (۱۳۹۸). تهران: روان.
- گیدنز، آنتونی. (۱۹۹۸). تجدد و تشخیص. ترجمه ناصر موفقیان (۱۳۹۴). تهران: نشرنی.
- مجلس آذر، محمدمهدی. غفاری، خلیل. ناطقی، فائزه. (۱۴۰۰). طراحی و اعتبار سنجی الگوی تربیتی ولدین مبتنی بر سبک زندگی اسلامی به منظور کاهش شکاف بین نسلی. مجله علوم روانشناختی، ۲۰(۱۰۰)، ۶۰۹-۶۲۰.
- میری، نسربین. نجفی، محمود. (۱۳۹۶). نقش صمیمیت، احساس تنهایی و ناگویی خلقی در پیش بینی رضایت زناشویی. مجله دانشگاه علوم پزشکی قم، ۱۱(۳)، ۶۶-۷۴.

Chantreau, Katell & Moal, Stefan. (2022). The Transmission of Breton in the Family: The Effect of Family Rupture and Recomposition. 10.1007/978-3-030-879105_4.

Dameria, Siregar & Santati, Parama & Nia, Meitisari. (2022). Conflict of Generational Gap in the Workplace. 10.2991/aebmr.k.220304.048.

- Dhiman, P. K., & Jain, M. S. (2016). Generations gaps-issues and challenges. *Saudi Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(3), 81-87.
- Gladding, S. (2007). *Family therapy, theory and practice*. Englewood Cliffs Prentice Hall.
- Li, C. (2020). Children of the reform and opening-up: China's new generation and new era of development. *J. Chin. Sociol.* 7, 18. <https://doi.org/10.1186/s40711-020-00130-x>
- Rawatlal, N., Kliewer, W., & Pillay, B. J. (2015). Adolescent attachment, family functioning and depressive symptoms. *South African Journal of Psychiatry*, 21(3), 80-85.

